

Una gran manipuladora

Gisèle Freund és l'autora dels retrats més icònics de la cultura del segle xx. Probablement siguin més conegudes les fotos que l'autora. La imatge que molts tenim gravada de personatges com Joyce, Benjamin, Malraux o Diego Rivera, per exemple, la devem a Gisèle Freund, una fotògrafa que ha fixat per a l'eternitat els rostres d'alguns dels clàssics de la cultura contemporània. Sempre seran com els va veure –i copsar– Gisèle Freund. I tal com ella va voler, els tenim instal·lats a la memòria. És un privilegi de l'artista decidir el destí de la imatge dels altres. Freund ho feia amb tota la convicció i amb totes les conseqüències: a cada rostre li creava un mar i, amb ell, les connotacions que completaven la definició del personatge. En certa manera, podria ser considerada com una gran manipuladora de la cultura contemporània, aquella que va voler i saber decidir amb quina imatge passaria cadascú a la història.

Fou un tret comú en algunes fotògrafes de l'època –al CCCB vam poder constatar-ho amb l'exposició de Margaret Michaelis– el fet que la seva feina i la seva biografia s'entremesclessin fins a constituir una mateixa narració. La seva càmera i el seu món són, en certa manera, una mateixa cosa. Perquè la fotògrafa, com a assagista, d'alguna manera es fotografia a ella mateixa en cadascuna de les seves obres, perquè també es constitueix per la suma de totes elles. Aquesta jueva alemanya –que com tants creadors va haver de fugir del seu país quan el nazisme va intentar tacar la cultura germànica per sempre– es va moure per mig món i, fos on fos, va saber cristal·litzar una època, un moment de la cultura i de l'esperit. Des de les manifestacions contra el nazisme a la Frankfurt de la preguerra fins a l'exili a l'Amèrica Llatina, Gisèle Freund va transcendir sempre l'anecdòtic per convertir les seves fotografies en retrats: d'una persona, d'una època, d'una ciutat. El retrat –en el sentit més ple de la paraula–, vet aquí el gènere en què Gisèle Freund va ser excepcional, tot manipulant els altres i tot manipulant-se a ella mateixa. Que potser no és aquesta la funció de l'artista?